

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 April 1873, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående förändrad bestämmelse i fråga om nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hvartill egare ej finnes.

Begge Kamrarne hafva till Lag-Utskottet remitterat ifrågavarande nådiga proposition, hvilken är af följande lydelse:

»De föreskrifter, som i fråga om statens lösningsrätt till hittade fornsaker af vissa slag nu äro här i riket gällande och innefattas *dels* i det från 48 Kap. 2 § Missgernings-balken hemtade stadgandet i 16 § 3 mom. af Förordningen den 16 Februari 1864 om nya strafflagens införande, nemligen att nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat slikt, hvartill egare ej finnes, skall, när det består af »gammalt mynt, guld, silfver, koppar, metall eller andra konststycken», af upphittaren hembjudas åt Konungen, hvilken, om han inlöser fyndet, gifver upphittaren »fulla värdet och en åttendedel dertill», *dels ock* i 8 § af Förordningen den 29 November 1867 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande, hvarigenom sättet för det anbefallda hembjudandet af guld-, silfver-, koppar- och brons-fynd närmare bestämmas med tillägg, att Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-akademien, der den finner hela fyndet eller någon del deraf böra för statens samlingar inlösas, skall erlægga för det som inlöses af guld eller silfver fulla metallvärdet med en åttendedels förhöjning samt för koppar och brons hvad utöfver metallvärdet kan anses motsvara fyndets vetenskapliga värde, men deremot hembjudandet åt kronan af andra tillfälligtvis anträffade fornsaker göres beroende af innehafvarens egen önskan, hafva, i hvad angår fornfynd af brons eller, såsom det i förstnämnda författning kallas, »metall», blifvit

tid efter annan gjorda till föremål för anmärkningar och ändringsförslag af personer, som med nit och kärlek egnat sig åt fornforskningen och derigenom förvärfvat en obestriddig erfarenhet i hithörande ämnen.

De betänkligheter, hvilka sålunda yppat sig mot den gällande lagstiftningen, äro af Kongl. Maj:t framburna, i det att Svenska Fornminnesföreningen, hvars ändamål är att efterforska och undersöka våra fosterländska fornminnen och att i landet sprida upplysning om och deltagande för desamma, genom sin styrelse under den 30 April 1871 gjort underdånig hemställan om förändring af 8 §, 1 mom. i nådiga Förordningen den 29 November 1867 derhän, att äfven bronsfynd, likasom redan nu fynd af sten och jern samt andra fornsaker af ringa materielt värde, må af finnaren fritt disponeras. Föreningen, som förmålt sig dermed åsyfta möjliggörandet för fornforskaren att i vidsträcktare mån, än hittills kunnat ske, lagenligt verka för de svenska fornminnenas bevarande och tillgodogörande för den allmänna odlingen, vetenskapen och den nationela andans utveckling, har till stöd för sin framställning om ändring af 1867 års förordning anfört hufvudsakligen följande:

»Denna nådiga förordning åsyftar att, hvad lösa fornsaker af dyrare eller mera sällsynta metaller — guld, silfver och brons — beträffar, rädda dessa undan vinnings- och förstörelselystnaden genom åläggande för hittaren att mot lösen hembjuda desamma åt staten. Beträffande deremot lösa fornsaker af ringare materielt värde, af sten och jern, står det hittaren fritt, att, om han det föredrager, dem behålla eller till annan person afyttra. Sådana uppköpas ock af ett stort antal vetenskapsidkare och samlare inom landet, hvilka deremot icke få bilda fornsakssamlingar af guld, silfver eller brons. Erfarenheten har dock tyvärr visat, att just sådana fornsaker, hvilka det är enskilde inhemske samlare förbjudet att förvärfva och ega, trots den åberopade nådiga förordningen, hvilken icke kan tillräckligt öfvervakas, af *utländske* kringresande uppköpare efterforskas och förvärfvas, så att till och med en systematisk transitohandel med slika svenska fornsaker eger rum öfver Danmark till England och flera andra länder.»

»Den äldre lagstiftningen i afseende på fosterländska fornsaker grundar sig tydligen på den åsigten, att slika lösa så väl som fasta fornlemningar, likasom andra fornminnen af andlig art, för hvilka ingen lagstiftning kunnat ifrågakomma, vore det allmännas, samhällets tillhörighet, och ej rätteligen kunde såsom enskild persons egendom anses, om också en belöning under namn af lösen lemnades till fyndens finnare eller öfverlemnare. Till och med den Kongl. Förordningen af den 17 April 1828 ålade derföre upphittaren af hvarje antiqvariskt fynd, äfven af sten eller

jern, att desamma till Kongl. Maj:t och Kronan hembjuda, vid straff af böter eller kroppsplikt. Men åtskilliga fornforskningens målsmän funno sedermera, att en sådan exklusivitet lade väsendtliga hinder i vägen just för ernåendet af de ändamål, som med bevarandet och samlandet af inhemska fornfynd åsyftats. Och i samma mån, som de staten tillhöriga fornsakssamlingarne högst betydligt ökades, insåg man såväl onödigheten af att på ett ställe sammanföra ett obegränsadt antal fullkomligt likartade exemplar af de särskilda typiska fornsaksformerna, som ock det för den allmänna bildningen och fornforskningen menliga af detta öfverdrifna centraliserande, hvilket hindrade kännedomen om våra lösa fornsaker att blifva allmännare spridd, och särskildt beröfvade kulturhistorikern, etnologen, konstkritikern och den studerande ungdomen möjligheten att på mer än *ett enda* ställe få ex visu studera desamma. Förordningen hade också ingenstädes kunnat upprätthållas; större och mindre samlingar hade bildats, till fromma så väl för statens archeologiska museum, — som till en ganska betydlig del bildats just genom dylika enskilda samlingar, hvilka efter hand med densamma införlifvats, — som för fornkunskapen öfverhufvud. Andra enskilda samlingar bilda nu här och der medelpunkter för i landsorterna upprättade fornminnesföreningar, eller hafva skänkts till läroverken och framkalla håg för archeologiens studium. Dessa skäl lågo antagligen till grund för de medgifvanden, som i 1867 års nådiga förordning gjordes i afseende på fynd af vissa »tillfälligtvis anträffade fornsaker af ringare materielt värde» hvarmed hufvudsakligen afsågs fornsaker af sten och jern.»

»Fornforskningen har till syftemål att efterforska människoslägtets lefnadsförhållanden från de aldra äldsta tider, till dess historien öfver skilda länder utbredt sitt ljus. Men det oeftergifliga vilkoret för all verklig forskning rörande denna förhistoriska tid är fri tillgång till de fornsaker, som karakterisera densamma, icke blott till dylika saker af sten och jern, utan äfven af brons; och om det är forskaren medgifvet att på nära håll studera det material, som ligger till grund för tvänne perioder af ifrågavarande tid, så är dock forskningen i sin helhet omöjlig, om det är förbjudet att samla och ega något enda slag af detta material. Nämnda Kongl. förordning medgifver emellertid icke bildande af samlingar utaf i jorden funna bronssaker, och det står således den enskilde forskaren fritt att egna sitt arbete åt undersökningen af stenåldern och jernåldern, men den mellanliggande bronsåldern måste af honom förbigås, såvida han ej är nog lycklig att vara bosatt eller har tillfälle till att längre tid uppehålla sig på den enda plats inom fosterlandet, der samlingar af bronssaker finnas eller få finnas. Detta hinder, som ifrågavarande

Kongl. förordning lägger för tillgången till materialet för kännedomen om en särdeles viktig period af vårt lands utveckling, lägger också hinder i vägen för vetenskapen, eller gör vetenskapsmannen till en lagbrytare.»

»Då den länk i forskningskedjan öfver människoslägtets äldre utveckling, som utgöres af bronsåldern, saknas, är denna kedja afbruten i midten, just der den är märkvärdigast, enär bronzen är den första metall, som af de gamle användes till något annat än prydnader, och derefter den ena stammen efter den andra, just genom biträde af densamma, kunnat inträda ur vildhetens tillstånd i den börjande civilisationens stadium. Tillika är det af vigt att kunna studera de lösa bronssakerna i den ort der de blifvit funna, och der det folk, som hos oss infört bronzen, bott, och dervid anställa jemförelser med samma ords fasta fornminnesmärken från samma tidrymd.»

»I den händelse att afsigten med bronsens undantagande varit den, att nationalmuseet måtte erhålla en så fullständig samling för ifrågavarande period, som möjligt, så tillåter sig Föreningen uttala den åsigt, att sannolikt ett sådant ändamål lättare, mindre kostsamt och utan att förnärma landsortsmuseers billiga anspråk, vunnits, om förbudet hvarken funnits i den senaste eller i 1828 års författning, enär en stor del af de bronser, som nu förvaras i nationalmuseet, erhållits från enskilda samlingar, och att sådana skulle funnits i större antal, om intet förbud utfärdats emot deras anläggande. Förpligtelsen att till staten hembjuda äfven materielt värdelösa fornsaker förorsaker ofta, att dessa bortkastas eller förstöras för att undvika trassel med kronobetjeningen. Är deras innehafvande fritt för en hvar, så bevaras de snarare, och komma vanligen ur enskild till någon offentlig samling.»

»Svenska fornforskningens Nestor, Professor Emeritus och Kommandören m. m. Sven Nilsson har i en längre skrifvelse, införd i Svenska Fornminnesföreningens tidskrift, 1:a häftet, yrkat att Föreningen måtte hos Kongl. Maj:t underdånigst anhålla om ändring af ifrågavarande nu gällande nådiga förordning, i den syftning, att äfven fynd af bronsaker, likasom förut de af sten eller jern, måtte få af finnaren behållas eller till annan person afyttras, och Svenska Fornminnesföreningen kan icke annat än erkänna den bindande bevisningskraften i de skäl, som af honom för en sådan förändring anförts.»

»Bland annat hänvisar Professor Nilsson till vårt grannrike Danmark, hvars hufvustad har en af de största och bäst ordnade antiqvariska samlingar, som finnas i något land, och som likväl tillkommit utan det ringaste förbud. Dess grundläggare, och ända till sin död dess föreståndare,

Konferensrådet Thomsen, påyrkade alltid fullständig frihet för en hvar att samla antiqviteter, och uppmanade särskildt alla, som han fann der-till ega håg, att anlägga privatsamlingar, dels för att uppmuntra till studium af vetenskapen, dels emedan han visste att de enskilda samlingarne förr eller senare komma att förenas med de allmänna.»

»Fornminnesföreningen vill för närvarande lemna förut omnämnda grundsats — om det allmännas rättighet till fornfynden — å sido, men den nödgas framhålla det ändamålsvidriga i dess tillämpning, då denna afser alltför vidsträckta och uteslutande rättigheter för en enda samling.»

Sedan Föreningens underdåniga ansökning blifvit remitterad till Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-akademien, som deröfver infordrat Riksantiqvariens yttrande, har denne afgifvit sådant yttrande deri, jemte redogörelse för den äldre lagstiftningen i förevarande hänseende, derå ifrågavarande stadgande grundar sig och som skulle haft till följd, att Sverige egde ett fosterländskt fornsaks-museum, som i rikedom och vetenskapligt värde står långt framom likartade samlingar i andra länder, i öfrigt hufvudsakligen blifvit anfördt:

att Förordningen af den 29 November 1867 ingalunda innehölle någon utsträckning af äldre stadganden om hembud af jordfynd, utan i stället en väsendtlig eftergift, i det Kongl. Maj:t icke förbehållit sig hembud af andra jordfynd, än fornsaker af guld, silfver och koppar eller brons, lemnande fritt åt den, som hittar andra fornsaker, att, om han så vill, desamma Kongl. Maj:t och Kronan hembjuda;

att Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-akademiens underdåniga tillstyrkande af denna eftergift hade sin grund deri, att statens historiska museum numera egde högst betydliga förråd af fornsaker af ringare materielt värde, särdeles af sten, och sålunda inom denna afdelning ej vidare behöfde annan tillökning, än af enstaka pjeser, hvilket ingalunda vore förhållandet med fornsaker af guld, silfver och brons, deraf årligen inkommo nya former och variationer;

att bibehållandet af föreskriften af hembud af bronsfynd äfven afsett hittarens fördel, enär många saknade förmåga att skilja mellan guld och brons, och det sålunda ej sällan kunde inträffa, att den, som hittat en fornsak af guld, blefve förledd att för en obetydlig penning lemna den ifrån sig, hvilket ej kunde hända, om hittaren enligt lagens föreskrift hembjöd sitt fynd åt staten;

att föreskrifterna i den äldre förordningen af år 1828 jemte de underrättelser om förordningens innehåll, som blifvit införda i almanachorna och som haft till följd, att den hos en stor del af allmogen äfven efter 1734 bibehållna föreställningen, att Kronan egde utan lösen

behålla två tredjedelar af hembjudet jordfynd, blifvit skingrad, ledt derhån att, då före 1828 sällan flere än 2, 3 eller möjligen ett tiotal af fynd under ett år hembjödos, hade efter nämnda förordnings utfärdande antalet städse mer och mer tilltagit och uppgått till hundratal på året, hvarigenom och medelst inköp af enskilda samlingar riksmuseet vunnit en sådan tillväxt, att detsamma med afseende å den förhistoriska tiden intog ett af de främsta rummen, vetenskapen till fromma och fäderneslandet till heder;

att samtidigt med utfärdandet af 1828 års förordning och medan den ännu var gällande, de dittills föga rika museerna i Upsala och Lund vunnit betydligare tillväxt, än förut, hvarförutan en och annan gymnasii-samling börjat bildas och äfven en stor mängd enskilda samlingar, innehållande talrika fornsaker från sten-, brons- och järnåldern uppstått, hvilket allt ovedersägligen visade, att nämnda förordning, på samma gång den möjliggjort bildandet af ett nationalmuseum, icke lagt hinder för samlingars bildande vid läroverken eller för den enskilde forskarens samlingslust;

att, hvad som bland annat anfördes derom, dels att det skulle vara onödigt att på ett ställe sammanföra ett obegränsadt antal fullkomligt likartade exemplar af de särskilda typiska fornsaksformerna, dels att det för den allmänna bildningen och fornforskningen skulle ligga något menligt i ett öfverdrifvet centraliserande, hvilket hindrade kännedomen om våra lösa fornsaker att blifva allmännare spridd och särskild beröfvade kulturhistorikern, etnologen, konsthistorikern och den studerande ungdomen möjligheten att på mer än ett enda ställe få ex visu studera desamma, ej syntes förtjena särdeles afseende;

att hvad beträffade den omtalade försäljningen till utlandet af svenska fornsaker, uppenbart vore, att sådan ej skulle upphöra, utan snarare förökas, der den föreslagna lagförändringen vidtoges;

att vidkommande de åberopade exemplen från Danmark och andra länder, der något förbud för fyndens fria användande ej skulle finnas, så vore denna uppgift, hvad angick Danmark, så till vida oriktig, som der ännu gällde den gamla lagen, enligt hvilken fynd af guld och silfver ovilkorligen skall hembjudas staten, hvarförutan förhållandena i Danmark i öfrigt vore helt olika mot i Sverige, och af de öfriga uppgifna länderna, hvilka, åtminstone ej alla, saknade fyndlagar, funnes icke något enda, som hade ett nationalmuseum, hvilket i afseende å den inhemska förhistoriska tiden kunde jämföras med det danska eller svenska;

att hittills gällande lagstiftning medfört en fördel, som i vetenskapligt afseende egde stor betydelse, nemligen att de fynd, som antingen

direkte eller genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hembjödös, åtföljdes af uppgifter om lokalen, der de anträffats, om hvad som funnits tillsammans jemte andra omständigheter, som kunde sprida ljus öfver de funna sakernas ålder och användande, under det dylika uppgifter i en stor del af de enskilda samlingar, som för museum inköpts, saknades; samt

att afseende väl ock, såsom ofvan nämnes, borde fästas vid hittarens rätt, hvilken, erkänd i våra äldsta lagar, alltsedan år 1734 varit af allmänna lagen värnad, icke blott med uppoffring af statens ursprungliga andel, utan äfven med beviljande af lösen, öfverstigande fyndets materiela värde, och att i detta hänseende särskildt vore att märka, att enär fornsaker af brons hade ringa sådant värde, hade 1867 års förordning bestämt, att, om sådant fynd för statens museum af Akademien inlöstes, skulle till hittaren erläggas hvad som utöfver metallvärdet kunde anses motsvara fyndets vetenskapliga värde, hvilket Akademien otvifvelaktigt bestämde med större säkerhet, än kringströfvande uppköpare;

Och har, då sålunda förändring i fyndlagen i den riktning Fornminnesföreningen ifrågasatt skulle tillintetgöra möjligheten att fortfarande gifva statens historiska museum en större och för vetenskapen främjande önsklig utveckling; då erfarenheten visat, att denna lag icke hindrat bildandet af andra offentliga och äfven enskilda samlingar inom fäderneslandet, ej heller i ringaste mån verkat menligt på den archeologiska vetenskapens utbildning och spridande; då lagens upphäfvande skulle hafva till följd, att våra fornsaker skulle i större mängd och mera obehindradt, än hittills, af uppköpare föras ur landet; och då slutligen en sådan förändring skulle för hittaren medföra väsendtlig skada, på grund af allt detta Riksantikvariens hemställt, om icke Akademien skulle finna skäl att hos Kongl. Maj:t tillstyrka, att Fornminnesföreningens anhållan om förändring i ifrågavarande förordning måtte lemnas utan afseende.

Med öfverlemnande af detta Riksantikvariens yttrande, har Vitterhets- Historie- och Antiquitets-akademien för egen del anfört, att, alldenstund samlingen af bronsantiquiteter ännu vore jemförelsevis fattig i statens historiska museum och behöfde fortfarande ökas, och då erfarenheten visat, att den gällande lagen icke medfört någon olägenhet för den archeologiska vetenskapens främjande och spridande, icke heller lagt hinder för bildandet af andra offentliga och äfven enskilda samlingar, men deremot lagens upphäfvande skulle ofelbart hafva till följd, att våra fornsaker mera, än hittills, skulle ur landet bortföras, ansåg Akademien sig böra afstyrka bifall till Fornminnesföreningens hemställan om ändring i 1867 års förordning, hvars ur allmänna lagen hemtade före-

skrifter rörande hembud af jordfynd icke kunde ändras eller upphävas i annan ordning, än den 87 § Regeringsformen bestämde.

Slutligen har Justitie-kanslersemetet, i anbefaldt underdånigt utlåtande, för sin del instämt i hvad Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademien i saken anført, jemväl i afseende å ifrågavarande stadgandes egenskap af sådan lag, som omförmäles i § 87 Regeringsformen; på grund hvaraf och med anledning af hvad Riksantiquarien andragit, Justitie-kanslersemetet hemställt, att Kongl. Maj:t måtte förklara Fornminnesföreningens underdåniga ansökning för närvarande ej böra till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Vid jemförelse af hvad sålunda blifvit i ärendet anfördt, anser Kongl. Maj:t frågan, huruvida föreskriften om bronsfynds hembjudande må upphävas, böra bedömas med afseende å den archeologiska vetenskapens eget bästa. I detta hänseende torde det vara klart, att, om en hvar berättigas, utan hembud till staten, samla äfven inhemska bronsfynd, allt flera personer inom landet skola fatta intresse för bildande af samlingar af fornsaker, hvilka de egde ostördt behålla, föröka och studera, utan fruktan för anspråk från statens sida att derur bekomma de måhända värdefullaste föremålen. Med visshet lærer det ock kunna antagas, att de aldra flesta sådana samlingar i sinom tid, antingen genom gåfva eller genom köp, komma att öfvergå till statens historiska museum, hvilket just på detta sätt skulle vinna den största förkofran. Om ock lagens stadgande angående hembudsskyldigheten och påföljderna för dess underlåtande icke i verkligheten skulle tillämpas, synes det dock mindre riktigt att bibehålla ett lagbud, hvars blotta tillvaro måste för en samvetsgrann medborgare göra betänkligt att förvärfva sig dylika fynd, äfven om derigenom kunde förhindras deras afyttrande till utländsk man.

Kongl. Maj:t finner således goda skäl tala för upphäfvande af skyldigheten att hembjuda bronsfynd; och då denna skyldighet grundar sig å ofvan anmärkta stadgande i Förordningen den 16 Februari 1864, hvaraf 8 § i den uti administrativ väg utfärdade Förordningen den 29 November 1867 endast utgör en tillämpning, vill Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af de i Högsta Domstolen och Statsrådet i detta ärende hållna protokoll, jemlikt § 87 Regeringsformen, föreslå Riksdagen antagandet af följande:

»Förordning

»Förordning angående nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hvartill egare ej finnes.

Med upphäfvande af 16 § 3 mom. i Förordningen den 16 Februari 1864 om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iäkttagas skall, förordnas som följer:

Af nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hvartill egare ej finnes, tage jordegaren hälften och hälften den som hittade, der det ej utgöres af forntida mynt, vapen, redskap, prydnader eller kärl eller andra fornsaker. Dessa falle upphittaren ensam till; vare han dock skyldig, om fyndet är af guld, silfver eller koppar, att, i den ordning Konungen stadgat, det till staten hembjuda. Anses fyndet böra för statens räkning inlösas, njute upphittaren för det som inlöses af guld eller silfver fulla värdet med en åttendedels förhöjning samt för koppar hvad utöfver metallvärdet kan anses motsvara fyndets vetenskapliga värde.

Om skeppsfynd och strandvrak skils i Sjölagen.

Derest detta förslag af Riksdagen antages, vill Kongl. Maj:t tillse att 8 § 1 mom. i Förordningen den 29 November 1867 kommer i öfverensstämmelse med det nya lagstadgandets innehåll.»

Om än det måste medgifvas, såsom Kongl. Maj:t anført, att föreslagna förändringen skulle framkalla ett ökad intresse för bildande af enskilda samlingar af fornsaker, så är det dock, i Utskottets tanke, af jämförelsevis större vikt och betydelse, att staten i första rummet sättes i tillfälle att inköpa de fynd, som för dess samlingar erfordras. Det synes nemligen ligga i sakens natur, att dessa vetenskapligt ordnade samlingar, såsom de fullständigaste och säkrast tillgängliga, företrädesvis måste anlitas af en hvar, som vill idka djupare studier inom den nationela fornforskningens område; och i den mån samlingarne vinna ökad fullständighet, i samma mån befrämjas vetenskapens utveckling. Enligt hvad Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien annärkt, äro dock statens samlingar af bronsantiquiteter ännu temligen fattiga och behöfva fortfarande ökas. Derjente torde ett synnerligt afseende böra fästas derå, att de enskilda samlingarne mera än de offentliga äro utsatta för äfventyret att förstöras eller skingras, hvarigenom föremål af oersättligt vetenskapligt värde kunna gå förlorade.

Utskottet, som således icke tilltror sig att nu tillstyrka borttagande af ifrågavarande hembudsskyldighet, anser deremot hvarken lämpligt eller behöfligt, att hembjudaren, när fråga är om bronsfynd, skall, på sätt gäl-

lande lag förmår, vara tvungen att lemna sin vara till det pris, som staten bestämmer. I afseende på dylika fynd, hvilkas materiela värde i allmänhet är obetydligt i förhållande till det vetenskapliga, synes det allmännas intresse tillräckligt tillgodoseadt, om man, med bibehållande af sjelfva hembudsskyldigheten, lemnar upphittaren rätt att, i fall staten ej kan med honom träffa öfverenskommelse om priset, sjelf förfoga öfver fyndet. Härigenom blefve staten fortfarande såsom hittills i tillfälle att taga kännedom om de fornsaker af brons, som kunna upphittas, samt deraf inköpa hvad för dess samlingar behöfdes, under det att på samma gång den enskilde samlaren egde laglig rätt att konkurrera med staten. Upphittaren kunde då med trygghet hembjuda fyndet till staten, utan fara att så medelst gå miste om den högre ersättning därför, som annan till äfventyrs ville gifva. En sådan anordning innebure ock ett korrektiv emot dessa fornsakers afyttrande till utlandet, helst antagligt är, att staten tillförlitligare än kringresande uppköpare skulle uppskatta fyndets vetenskapliga värde och derefter bestämma sitt anbud; och för upphittaren är det ringa eller ingen olägenhet att fullgöra hembudsskyldigheten, då han, enligt 8 § i åberopade Kongl. Förordningen den 29 November 1867, för sådant ändamål eger aflemna fyndet antingen till närmaste kronobetjent eller omedelbart till Konungens Befallningshafvande samt på enahanda väg kostnadsfritt får detsamma sig återställt, i fall det icke af staten inlöses.

Med afseende å svårigheten att skilja koppar ifrån brons och då det allmännas behof och intresse i ifrågavarande hänseende ej lär vara större beträffande fynd af koppar, än i fråga om fynd af brons, anser Utskottet att lagen bör blifva lika för begge slagen.

Högsta Domstolen, som i öfverensstämmelse med 87 § Regeringsformen afgifvit utlåtande öfver Kongl. Maj:ts förevarande nådiga förslag, har dervid anmärkt, att, enär, enligt inledningen till detsamma, skulle upphävas allenast 16 § 3 mom. i Förordningen den 16 Februari 1864, men förslaget jemväl innefattade ändring af stadgandena i 8 § 1 mom. af Förordningen den 29 November 1867, angående framtida minnesmärkens fredande och bevarande, inledningen borde erhålla en häremot svarande lydelse. Till bemötande häraf har Hans Excellens Herr Justitiestatsministern till statsråds-protokollet anfört, att, då sistnämnda förordning tillkommit i administrativ väg samt följaktligen kunde och jemväl torde böra i enahanda ordning af Kongl. Maj:t blifva ändrad i den mån anledning dertill gäfves af en ändring i sjelfva det lagstadgande, hvaraf Förordningens 8 § 1 mom. endast vore en tillämpning, ansåge Hans Excellens den framställda anmärkningen ej böra till något afseende föran-

leda. För bevarande af erforderlig enhet och sammanhang i lagstiftningen anser Utskottet för sin del, lika med Högsta Domstolen, att en förändring i den ena förordningen, som tillika innebär en förändring i den andra, bör leda dertill, att den nya författningen i ämnet erhåller en sådan inledning, som den af Högsta Domstolen ifrågakämllda.

På grund af hvad nu anfördt blifvit får Utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition icke kan oförändrad bifallas, måtte för sin del besluta följande:

Förordning angående nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hvartill egare ej finnes.

Med upphäfvande af ej mindre 16 § 3 mom. i Förordningen den 16 Februari 1864, om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, än afven af hvad för öfrigt, i strid mot nedannämnda bestämmelser finnes stadgat, förordnas som följer:

Af nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hvartill egare ej finnes, tage jordegaren hälften och hälften den som hittade, der det ej utgöres af forntida mynt, vapen, redskap, prydnader eller kärl eller andra fornsaker. Dessa falle upphittaren ensam till; vare han dock skyldig, om fyndet är af guld, silfver, koppar eller brons, att, i den ordning Konungen stadgat, det till staten hembjuda. Är fyndet af guld eller silfver, njute upphittaren, der det för statens räkning inlöses, fulla värdet med en åttendedels förhöjning: är det af koppar eller brons, vare han ej skyldig fyndet afstå, derest han ej med den honom erbudna lösen åtnöjes.

Om skeppsfynd och strandvrak skils i sjölagen.

Stockholm den 12 April 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. GEGERFELT.

Reservation:

af Herr Friherre *Wrede*, Herr *Sundell*, Herr *Sven Nilsson* och Herr *Philipsson*, hvilka tillstyrkt antagande af den Kongl. Propositionen.

Herrar *von Sydow* och *Holmberg* hafva begärt få antecknadt att de i frågans behandling inom Utskottet icke deltagit.

N:o 24.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 April 1873, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

I detta ämne hafva fyra särskilda motioner blifvit väckta, en inom Första Kammaren af Herr Carl Hasselrot (motionen N:o 6) samt de öfriga inom Andra Kammaren af Herrar O. B. Olsson (motion N:o 29), P. Näsman (motion N:o 81) och J. Erikzon (motion N:o 86); och hafva dessa motionärer föreslagit,

Herr *Hasselrot*: »att lagens stadgande i 26 Kap. 4 § Byggningsbalken, att tingshus och häradshäkte skola af häradet byggas och underhållas, måtte upphävas samt att stadgas må, att denna skyldighet skall af staten öfvertagas»;

eller ock, i fall en sådan lagförändring icke utan föregående utredning af frågan kunde genomföras: